

ภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรม

หลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร

นางสาว วรรณุช จิตธรรมสถาพร

004438

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2519

Family Background Information of Malnourished

Children in the Slum Behind Prempracha

Market, Bangkok Metropolis

Miss Voranuj Jethamstapond

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements

for the Degree of Master of Political Sciences

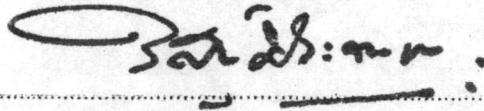
Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

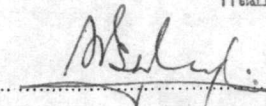
1976

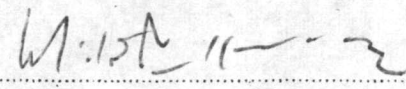
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

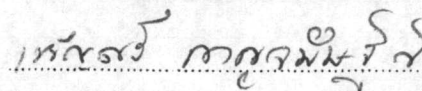
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)
คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสรีน ปุณณะहितานนท์)

 กรรมการ
(ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์แพทยหญิงเพ็ญศรี กาญจนันษุติ)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย : ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง ภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรม
หลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร
โดย นางสาว วรนุช จิตธรรมสถาพร
แผนกวิชา สังคมวิทยา

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรม

ชื่อ

หลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร

ปีการศึกษา

นางสาววรรณ จิตธรรมสถาพร

2519

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการศึกษานี้ ก็เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรม หลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร ในเรื่องลักษณะทางประชากรฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดาและการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งอาจจะมีผลต่อการขาดอาหารของเด็ก โดยมีสมมุติฐานว่า

"สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่ยากจน และขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงดูเด็กเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กขาดอาหาร"

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้อมูลจากการวิจัยโครงการวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและระดับโภชนาการของเด็ก ในแหล่งเสื่อมโทรมหลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยคณะแพทยศาสตร์รามาธิบดี และมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2513 - มิถุนายน พ.ศ. 2514 โดยคณะวิจัยและผู้ปฏิบัติงานสนาม ประกอบด้วยอาจารย์นักสังคมสงเคราะห์และนักศึกษาพยาบาล ซึ่งได้ผ่านการอบรมในหน้าที่พนักงานการสำรวจ ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภริยา และสตรีที่สมรสแล้ว ในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง อายุภริยาระหว่าง 15-45 ปี และมีบุตรอายุต่ำกว่า 6 ปี และได้ใช้ข้อมูลบางส่วนจากการศึกษาของโครงการสำรวจปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน ในแหล่งเสื่อม

โทรมของสถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการวิจัย
 ในระยะเดียวกัน และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเฉพาะราย (Case Study)
 จำนวน 30 ครอบครัว ได้ทำการศึกษานุมิต่าง ๆ ทางครอบครัวของเด็กที่เป็น
 โรคขาดอาหาร โดยวิธีการทางสถิติวิเคราะห์

ผลการศึกษานุมิต่างทางครอบครัวของบุตรที่ขาดอาหารในค่านประชากรและ
 สังคม ปรากฏว่า ขนาดครอบครัวมีผลต่อการขาดอาหารของบุตร กล่าวคือ ครอบครัว
 ที่มีจำนวนสมาชิกน้อย จะมีร้อยละของครอบครัวที่มีบุตรขาดอาหารต่ำกว่าครอบครัว
 ที่มีบุตรเจริญเติบโตปกติ แต่ในทางตรงข้าม เมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น ร้อยละ
 ของครอบครัวที่มีบุตรขาดอาหารจะเพิ่มขึ้นด้วย และเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่มีชีวิต พบ
 ว่ามีผลต่อการขาดอาหาร เช่นเดียวกัน คือครอบครัวที่มีบุตรน้อย บุตรจะมีโอกาสขาด
 อาหารน้อยกว่าครอบครัวที่มีบุตรมาก และบุตรที่อยู่ในครอบครัวที่มีบุตรคนโตอายุเกิน
 6 ปี มีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารหมคสูงกว่าครอบครัวที่มีบุตรคนโตไม่เกิน 6 ปี
 (ร้อยละ 85.0) และจากการศึกษายังพบว่าบุตรไม่ว่าจะอยู่ในลำดับแรก กลาง
 หรือลำดับหลัง ๆ มีโอกาสขาดอาหารได้ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับนุมิต่างทางค่านสังคม ปรากฏว่าการศึกษาของบิดามารดามีผลต่อการ
 ขาดอาหารของบุตร เช่นเดียวกัน กล่าวคือ บิดามารดาที่มีบุตรขาดอาหารมีการศึกษา
 อยู่ในระดับต่ำ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 66.4 และ
 83.6) และเมื่อศึกษาถึงระดับการศึกษาของมารดาที่มีบุตรขาดอาหารหมค ขาด
 อาหารบางคนและไม่มีบุตรขาดอาหารเลย พบว่า มีร้อยละของมารดาที่มีบุตร
 ขาดอาหารหมคสูงกว่าทุกกลม คือร้อยละ 72.3 และมารดาที่มีการศึกษาสูงกว่าจะ
 เลี้ยงบุตรได้ดีกว่ามารดาที่มีการศึกษต่ำกว่า ส่วนในเรื่องการย้ายถิ่น มารดาที่
 ย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 มีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารสูงกว่ามารดาที่มีบุตรเจริญเติบโตปกติ และมารดาที่
 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพฯ เลี้ยงบุตรได้ดีกว่ามารดาที่ย้ายถิ่นจากชนบท นอก
 จากนี้มารดาที่ประกอบอาชีพโดยทำงานเต็มเวลา บุตรจะมีระดับการขาดอาหาร

รุนแรงมากกว่า มารดาที่ทำงานครึ่งเวลาเป็นประจำ หรือทำงานเป็นครั้งคราว

ภูมิหลังทางค่านิยมเศรษฐกิจ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีค่าประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน คืออาชีพกรรมกร รับจ้าง และขับรถ จะมีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารหนักสูงกว่า ครอบครัวที่มีบุตรเจริญเติบโตปกติ (ร้อยละ 8๘.2) และรายได้ของบิดาที่มีบุตรขาดอาหารอยู่ในระดับต่ำกว่าบิดาที่มีบุตรเจริญเติบโตปกติ ทำให้เกิดความไม่พอเพียง ระหว่างรายได้และรายจ่ายในครอบครัวและพบว่าบิดาที่มีบุตรขาดอาหารมีหนี้สินร้อยละ 75.0 ลักษณะเศรษฐกิจ จึงกล่าวมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วย ในแต่ละเดือนบุตรต้องอดอาหารเนื่องจากบิดามารดาไม่มีเงินซื้อให้รับประทาน ร้อยละ 51.9 ส่วนใหญ่เป็นการอดอาหารเฉพาะมื้อ (ร้อยละ 92.9)

ส่วนในค่านิยมเลี้ยงดูเรื่องอาหาร พบว่ามารดาส่วนใหญ่ให้อาหารบุตรไม่ถูกต้องตามความต้องการของร่างกาย กล่าวคือ บุตรที่ไม่ได้เลี้ยงดูด้วยนมมารดามีโอกาสขาดอาหารมากกว่าบุตรที่เลี้ยงด้วยนมมารดาและอายุในการหย่านมมารดามีผลต่อการขาดอาหาร บุตรที่ขาดอาหาร มารดาจะให้หย่านมในระยะอ่อนเกินเมื่อตราส่วนสูงกว่าบุตรที่ไม่ขาดอาหาร (ร้อยละ 79.0) และการให้อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตและโปรตีน มารดาจะเริ่มให้อาหารบุตรในระยะที่เร็วเกินไป ก่อนช่วงซ้าและซ้าเกินไปกว่าความต้องการของร่างกาย มีความแตกต่างสูงกว่า มารดาที่มีบุตรไม่ขาดอาหาร

สรุปผลที่ได้จากการศึกษา คือ ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมยากจน และขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงดูบุตร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุตรขาดอาหาร

Thesis Title   Family Background Information of
Malnourished Children in the Slum
Behind Prempracha Market, Bangkok
Metropolis.

Name   Miss Voranuj Jethamstapond
Department of Social Studies

Academic Year   1976.

ABSTRACT

The objective of this study is to investigate the fact regarding the family background of malnourished children in the slum area behind Prempracha Market, Bangkok Metropolis, specifically on the population characteristics, parental social-economic status, upbringing and health pattern which may affect malnutrition in these children.

The hypothesis : Socio-economic status of the poor family, lacking knowledge on child care is the major factor causing malnutrition in the children of that family.

Data used in this study was collected from Research project on the Child Health and Nutrition Status in Infants and Preschool Children in Slum Areas of Bangkok Municipality (1970 - 1971) by the Faculty of Medicine Ramathibodi and The Rockefeller Foundation Mahidol

University during June 1970 - June 1971. This study was conducted by researcher & field personnel consisting of professors, social workers and students of the School of Nursing, Mahidol University who were trained to be interviewers. Head of the families and married women were interviewed samples included wives whose ages ranged between 15 - 45 years with children under 6 years of age.

Data used also come from part of the Research project on A Study of the Needs and Problems of Children and Youth in 4 Slums in Bangkok by The Social Science Research Institute, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University which was conducted during the same period as the study above and the case study of thirty families with malnourished children. Data collected were processed by using statistical analysis.

The result of the study of the socio - economic background of the family with malnourished children reveals that family size influences malnutrition in children ie., percentage of malnutrition in small family is smaller than in big family. The larger the family the percentage of malnourished children increases. The number of living children also affect malnutrition ie. Family with smaller number of children has less chance to be malnourished than family with larger number of

children. Families with the elder child older than 6 year tend to have more malnourished children than families with elder child younger than 6 year (85 %).

It is also found that the order of children whether the first, middle or last can be equally affected by malnutrition.

Regarding social background, educational level of the parents affect malnutrition in children, 66.4 % of Parents with low education (pratom 4) and 83.6 % of uneducated parents have malnourished children. In studying educational level of mothers who have all malnourished children, some malnourished children and none malnourished children it is found that 72.3 % of mothers who have all malnourished children is more higher than the other group. Mothers with higher educational level take better care of their children than mother with lower educational level. Regarding migration mothers who come from rural areas especially from the North and Northeast have higher percentage of malnourished children than mother with well developed children. Mothers who are originally from Bangkok take better care of their children than mothers who migrate from the provinces. Mothers who work full time tend to have more malnourished than mothers who work half time or less.

Regarding economic background, Fathers who work as laborers such as employee and driver tend to have higher percentage of malnourished children than families with well developed children (89.2 %). Income of fathers with malnourished children are lower than income of fathers with well developed children. This causes imbalance in the family income and expenses , 75 % of father of malnourished children are in debt. This economic factor affect child care, every month children are facing starvation because 51.9 % of parents cannot afford to buy food, most of these cases are starvation in each meal (92.9 %).

Regarding feeding pattern, it is found that most mothers do not know how to feed to meet the need of their children. Children who are bottle fed tend to be more malnourished than children who are breast fed. The weaning age of children also affect malnutrition. Children who are weaned at young age tend to be malnourished (79.0 %). Mother of malnourished children add protein and carbohydrate food either too early, rather late or too late.

In conclusion, the study confirms that malnourished children come from families with low socio - economic status, lacking knowledge and understanding regarding child care.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอแสดงความขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อ
 รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง เพ็ญศรี กาญจนรัชติ ที่ได้ให้ข้อมูลเพื่อทำการวิจัยสำหรับ
 การศึกษาในชั้นปริญญาโทและปริญญาตรีและเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ตลอดจน
 ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ประเสริฐ
 แย้มกลิ่นฟู ซึ่งได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดี
 ตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ รองศาสตราจารย์ ดร. เสรีน
 ปุณณะทิตานนท์ ประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิด
 เห็นต่าง ๆ ตลอดจนได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือในด้านการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อ
 แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ
 ต่อ คุณเจน สุนทรวิภาต เจ้าของโรงเรียนจรรยาธิปไตยและครอบครัว ที่ได้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก
 ในการเข้าไปทำการวิจัยและศึกษาในแหล่งเสื่อมโทรม หลังตลาดเปรม-
 ประชา กรุงเทพมหานคร ขอขอบคุณอาจารย์มาลินี ชุ่มฤกษ์ ที่ได้ช่วยเหลือให้เอกสาร
 และให้คำแนะนำปรึกษา ขอขอบคุณต่อเจ้าหน้าที่ทุกท่านของศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย
 ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารอันเป็นส่วนประกอบของการวิจัยด้วยคือ
 ตลอดมา นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณอย่างยิ่งต่อ อาจารย์เจ็ดโคม สุทธิพิทักษ์ ผู้ช่วย
 ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำปรึกษา
 กำลังใจและให้ความร่วมมือและช่วยเหลืออย่างดียิ่งแก่ผู้ศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของ
 วิทยาลัยทุกท่าน

ในที่สุดนี้ ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง แก่ผู้ที่กล่าวนามมา
 ข้างต้นทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลง在最

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ค
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัย	17
3. ภูมิหลังทางค่านประชากรและสังคม	27
4. ภูมิหลังทางค่านเศรษฐกิจ	47
5. การปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูในเรื่องการให้อาหาร.....	58
6. สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	78
ประวัติการศึกษา	83

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. อัตราส່วนร้อยของลักษณะทางประชากร จำแนกตามเพศและอายุ.....	22
2. อัตราส່วนร้อยของบิตามารคา จำแนกตามอายุ	23
3. อัตราส່วนร้อยของครอบครัวที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 6 ปี ทั้งขาดอาหารและไม่ขาดอาหาร จำแนกตามจำนวนบุตร	24
4. อัตราส່วนร้อยของบุตรที่ขาดอาหารและไม่ขาดอาหาร จำแนกตามกลุ่มอายุ	25
5. อัตราส່วนร้อยของบุตร จำแนกตามระดับการ เจริญเติบโต	26
6. อัตราส່วนร้อยของครอบครัวที่มีบุตร ขาดอาหารและ เจริญเติบโต จำแนกตามขนาดครอบครัว	29
7. อัตราส່วนร้อยของครอบครัวที่มีบุตร ขาดอาหารและ เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต	30
8. อัตราส່วนร้อยของครอบครัวที่มีบุตรคนโตเกิน 6 ปี และครอบครัวที่มีบุตรคนโตอายุไม่เกิน 6 ปี จำแนกตามการขาดอาหารและจำนวนบุตรที่มีชีวิต	33
9. อัตราส່วนร้อย ของบุตรที่ขาดอาหารและบุตรที่เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามลำดับที่ของบุตร.....	34
10. อัตราส່วนร้อยของระดับการศึกษาของบิตามารคาที่มีบุตร ขาดอาหาร	36
11. อัตราส່วนร้อยของมารคา จำแนกตามระดับการ เจริญเติบโตของบุตรและระดับการศึกษาของมารคา	37
12. อัตราส່วนร้อยของทัศนคติของมารคา เกี่ยวกับการ เจริญเติบโตของบุตรจำแนกตามระดับการขาดอาหาร.....	39
13. อัตราส່วนร้อยของมารคา จำแนกตามระดับการ เจริญเติบโตของบุตรและภูมิลำเนาเดิมของมารคา	42

14.	อัตราส่วนร้อยละของระดับการขาดอาหารของบุตร จำแนกตาม ตามสถานภาพการทำงานของมารดา	44
15.	อัตราส่วนร้อยละของมารดาที่มีบุตรขาดอาหารและไม่ขาดอาหาร จำแนกตามผู้ที่ดูแลบุตร	46
16.	อัตราส่วนร้อยละของบิดาที่มีบุตรขาดอาหารและมีบุตร เจริญเติบโต จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	50
17.	อัตราส่วนร้อยละของบิดาที่มีบุตรขาดอาหารและบิดาที่มีบุตร เจริญ เติบโตปกติ จำแนกตามระดับรายได้	52
18.	อัตราส่วนร้อยละของบิดาที่มีบุตรขาดอาหารและบิดาที่มีบุตร เจริญ เติบโตปกติ จำแนกตามความพอเพียงของรายได้	53
19.	อัตราส่วนร้อยละของมารดาที่มีบุตรขาดอาหารและมารดาที่มีบุตร เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	55
20.	อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามการเลี้ยงดูด้วยนมมารดา	61
21.	อัตราส่วนร้อยละของอายุที่เริ่มหย่านนมมารดาของเด็กที่ขาดอาหาร และเด็กที่เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามกลุ่มอายุ	62
22.	อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารที่เริ่มได้รับนมผสม จำแนกตามกลุ่มอายุ	63
23.	อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามกลุ่มอายุที่เริ่มได้รับอาหารคาร์โบไฮเดรต	65
24.	อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามกลุ่มอายุที่เริ่มได้รับอาหารโปรตีน	67
25.	อัตราส่วนร้อยละของประเภทนมที่เด็กซื้อรับประทาน	70
26.	อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติของมารดา เกี่ยวกับชนิดของอาหาร ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของบุตร	71